

Pronuncià el discurs de contestació l'acadèmic de número, Excm. Sr. José E. Ruiz Domènec, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona, membre de la Real Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i membre també del consell assessor de la nostra revista *Paratge*, en el qual posà de relleu l'encert de destacar la figura de Guimerà dins d'aquell "calamitoso siglo XIV".

Després dels discursos, el degà president declarà la recepció del Sr. Sans i Travé com a acadèmic de número i li lliurà les credencials i insígnies de tal categoria.

L'acte, finalment, tingué una conclusió vibrant i emotiva amb el cant del "Gaudeamus, igitur", entonat pel grup coral, que havia anat subratllant amb la seva polifonia diversos moments de la celebració, i seguit pel conjunt dels assistents.

Posteriorment, durant l'aperitiu ofert als assistents, els nostres cinc representants tingueren ocasió de departir breument amb el nou acadèmic i de deixar constància fotogràfica d'aquell moment.

Avel·lí André i Gabian

Las Formas del Documento. Una Mirada a la Diplomàtica Castellana/Les Formes del Document. Una Mirada a la Diplomàtica Castellana

(Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona, 23, 24 i 25 d'abril de 2007).

Dins el marc de les activitats que, regularment, organitza el Seminari de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica de la Universitat Autònoma de Barcelona, adreçades de manera generalitzada a historiadors, arxivers, bibliotecaris i estudiants universitaris, enguany aquest seminari ha ofert un cicle de conferències centrades en el camp de la diplomàtica a Castella, fent un recorregut des de finals del segle VII fins Època Moderna.

El cicle de xerrades va anar a càrrec d'alguns dels seus millors especialistes: la Professora María Luisa Pardo,

Catedràtica de Ciències i Tècniques Historiogràfiques de la Universidad de Sevilla; la Professora Pilar Ostos, Catedràtica de Ciències i Tècniques Historiogràfiques de la Universitat de Sevilla, ambdúes membres de la Comissió Internacional de Diplomàtica; i la Professora Carmen del Camino, professora titular de Ciències i Tècniques Historiogràfiques a l'Universitat de Sevilla i membre del bureau d'APICES. Aquestes conferències es varen complementar amb una xerrada a càrrec del professor titular de la UNED de Madrid, José Miguel López.

L'eix vertebrador del cicle de conferències va ser la documentació generada per la Cancelleria Reial. L'estudi de la seva estètica com a document oficial i els elements de validació.

Tota la documentació generada per la Cancelleria estava regulada de manera oficial pel rei, establint una estructura determinada per a cada tipologia. Al final del document hi apareixia un element que distingia la Cancelleria castellano-lleonesa, el *Rodado* (1158, creació del primer Privilegi Rodat). Aquest signe manuscrit, igual com el segell metàl·lic de la cancelleria, donà validesa perpètua al contingut del document. L'origen d'aquesta pràctica la trobem al segle XI, en la documentació oficial expedida pel Papa Lleó IX (1048-1054), la *Rota*. A partir d'aquest segle, la cancelleria pontifícia es torna molt influent sobre la tipologia documental que es genera en aquell moment a les cancelleries dels diferents regnes cristians. La utilització del Signe *Rodado*, esdevidrà habitual entre els bisbes gallecs, al Regne de Portugal (en procés d'independència) i a Catalunya (per influència directa de Roma).

Poc a poc, els documents de les diverses cancelleries reials, van introduint nous elements identificatius del territori i alhora reflex del poder reial. Un clar exemple d'aquesta creixent complexitat és el del rei Alfons X. En els últims anys del seu regnat, utilitza una creu per dividir els signes de dos lleons i dos castells per representar els seus territoris de manera "equitativa". Es tractava d'un signe d'identitat.

Un altre element per estudiar aquesta tipologia documental, és el procés de redacció i elaboració

del propi document, les fases de comprovació i validació dels diversos càrrecs dins la Cancelleria; notaris, escrivans, mestres, secretaris generals, cancellers, etc.

L'estudi dels criteris d'escriptura i elecció del material de suport de l'escriptura, també esdevé important, en tant que dependrà, en gran mesura del contingut, el destinatari i l'emisor. Les variacions tipològiques de l'escriptura responen a un augment accelerat de la producció documental durant el segle XIII. Per aquest motiu, es busca la manera d'accentuar l'estructura bàsica d'un document i de forma més ràpida. Entre el sector dels notaris, s'observa un augment de la utilització de la lletra Gòtica Cursiva en detriment de l'Esctura Cortesana, un procés, però, de forma gradual.

El missatge vindrà del contingut i alhora del suport (l'escriptura i els elements ornamentals).

No és menys important la diplomàtica municipal. L'estudi d'aquesta documentació aporta informació de tipus més local i, es podria dir, més popular. La documentació de la Cancelleria és oficial i per tant, expressa una informació molt concreta emmarcada en unes pautes específiques. La documentació dels municipis és, tipològicament, molt diversa i alhora molt concentrada. El sorgiment continuat de nuclis urbans a partir del segle XII farà que les cancelleries reials hagin d'augmentar el seu control efectiu sobre aquests nous nuclis. Serà per aquest motiu que l'intervencionisme reial cada cop es farà més efectiu amb la creació de *Fueros*, cartes expedides des del poder reial als senyors on s'hi especificaven les normes per regir la població d'aquests nuclis urbans. En aquest context es generalitzaren les figures representatives de determinats sectors de la població; *regidor* (càrrec vitalici, escollits pel rei en diferents territoris i amb funcions diverses) i *corregidor* (càrrec creat a Alcalà de Henares l'any 1348, bianual i de nomenament reial).

Tota la documentació generada en un municipi, al seu territori, la població que s'hi instal·la -serveix per a regular la vida interna, administrativa i institucional de la ciutat- judicis, actes capitulars,

ordenances municipals, etc. És per aquest motiu que el seu estudi aporta informació importantíssima a l'historiador.

En finalitzar el cicle de conferències la conclusió que hom n'extreu, és que l'estudi del material documental, independentment de la seva cronologia i territori, pot ser estudiat de diverses maneres i no només mitjançant un estudi paleogràfic. Mitjançant un estudi diplomàtic, sigil·logràfic, heràldic, etc, és a dir, dels aspectes externs al significat del document. La composició estètica; la distribució de les línies, els signes de validació, les signatures autògrafes, mesura de les caplletres, decoració. Tot és important alhora d'aportar informació més concreta sobre una determinada institució privada o pública.

Maria Bernabeu i Martínez

El Recercat. Jornada de cultura i recerca local dels territoris de Parla Catalana (Perpinyà, 17 de maig de 2008)

Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària

El passat 17 de maig de 2008 es va celebrar a Perpinyà, com a Capital de la Cultura Catalana, la IV convocatòria del *Recercat. Jornada de Cultura i Recercat dels Territoris de Parla Catalana*, un acte que cada any l'Institut Ramon Muntaner organitza en alguna capital de la cultura catalana.

Els objectius d'aquesta jornada que ve sent convocada anualment des de 2005, quant se celebrà per primer cop a Esparraguera, són: donar a conèixer l'activitat dels centres, instituts d'estudis i altres entitats culturals dels diferents territoris de parla catalana, facilitar l'accés a les seves publicacions, fomentar la comunicació i el contacte entre ells, i reconèixer la important tasca que realitzen aquestes entitats tant en recerca com en divulgació. Alhora que també es reconeix la trajectòria d'una persona vinculada al món dels centres d'estudis a través dels premis Recercat.